

โรงเรียนวัวชนและภูมิปัญญาการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขัน
ทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ
อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง*

FIGHTING-BULL SCHOOL AND THE FOLK WISDOM OF MANAGEMENT
THE FIGHTING-BULL SPORT CAMP FOR COMMERCIAL COMPETITION,
A CASE STUDY : FIGHTING-BULL STADIUM IN PAGPOL VILLAGE,
NAPAKHOE, BANGKAEW, PATTHALUNG

ทิพวรรณ หมั่งห้อง

Tippawan Mhonghong

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Dumrongwattana

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

Udomsak Dechochai

เดโช แชน้ำแก้ว

Daycho Kaenhamkaew

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand.

E-mail: tippawan_mhong@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า 2) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์มีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ที่มีหน้าที่ดูค่ายกีฬาวัวชน และสมาชิกสนามกีฬาชนโคบ้านปากพลฯ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) เจ้าของสนามกีฬา 2) กรรมการทำหน้าที่ดูค่ายกีฬา และ 3)

---

* Received 15 March 2019; Revised 20 April 2019; Accepted 30 May 2019

สมาชิกสนามกีฬา จำนวนทั้งหมด 14 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการเลี้ยงวัวชน เพื่อการแข่งขันทางการค้า และผู้ที่ศึกษาวิธีการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า มีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชน มี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านโครงสร้างร่างกาย ได้แก่ การคัดเลือกวัวชนต้องเป็นวัวชน ร่างกายแข็งแรง บึกบึน เขาวัวที่ใหญ่ หางสวย และกีบเล็บกลม 2) ด้านเชื้อสายวัวชนโดยตรง ได้แก่ พ่อแม่มีเชื้อสายวัวชนแท้ ๆ ประวัติการชนดี และมีขวัญต้องครบตามตำรา และ 3) ด้านกระบวนการฝึกฝนของวัวชน ได้แก่ การออกกำลังกาย การอาบน้ำวัวชน การเลือกหญ้าดูแลการกินหญ้าของวัวชน การให้วัวตากแดด และการฝึกซ้อมวัวชน 2) วิธีการจัดการค่ายวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า คือ สภาพบริบทสนามกีฬาชนโคบ้านปากพล สนามมีความพร้อม สบาย ความแข็งแรง ความปลอดภัย มีกฎกติกา และมีแนวปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่การเริ่มเปรียบวัว จนถึงเสร็จสิ้นการชนโดยมีนายสนามเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด 3) แนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า มี 4 ข้อ ประกอบด้วย 1) แนวทางส่งเสริมข้อจำกัดด้านกฎหมาย ได้แก่ นักกีฬาชนวัวต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางสนามชนโคอย่างเคร่งครัด 2) แนวทางส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การส่งเสริมด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสนามชนโค และแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง 3) แนวทางส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์พัฒนากีฬาวัวชน ได้แก่ การจัดตั้งเป็นชมรมกลุ่มอนุรักษ์โคพื้นเมืองปักษ์ใต้ และตั้งเป็นค่ายโคต่าง ๆ และ 4) แนวทางส่งเสริมด้านข้อมูลทางด้านวิชาการ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมภาคชุมชนเลี้ยงวัวพื้นบ้านเพื่อใช้ประโยชน์แรงงานวัวกับภาคการเกษตรมากขึ้น

คำสำคัญ : ภูมิปัญญา, การจัดการ, กีฬาวัวชน

Abstract

The objective of this research were as follow: 1) to study the wisdom of raising cattle for competition 2) to learn how to manage a sports camp Bulls to trade competition and 3) to study ways to promote the sports camp Bulls to trade competition. Using Qualitative Research This study documents And interviews with a purposive sampling. Which represents a group of people who watch sports camps cow. And members of the Coast Stadium Pak Army divided

into 3 groups: 1) the owner of the stadium 2) the Board's view, sports, and 3) a total of 14 members Stadium. They are all business competitive knowledge and learn how to manage their training camp. The purpose of this study is to analyze the contents and conclusions.

The research was found that: 1) wisdom in rearing cattle are 3 aspects: 1) the structure of the body, including the selection of a cow to cow. His body strong, hardy cow head, tail and hooves, nails pretty round. 2) In addition, parents of teenagers are real teenagers, good history and morale must follow the textbook and practice process. Youth rain includes exercise, bathing, grass selection, care, food, sunshine and training for cows. 2) The management method in business competition is a good preparation, comfort, health, health, health, health, health, health, health, health, health, health. Safety is a strict rule and practice from the beginning of cattle. Until the end, Shama was the supreme power. 3) The guideline promotion of management the fighting-bull sport camp for commercial competition were as follow: 1). The guidelines for promoting legal restrictions: Cow athletes must strictly adhere to the field regulations. 2) The guidelines for promoting tourism: public relations for ecology 3) The guideline to promote the development of youth sports protection is to establish a group. Native ecological protection in southern Thailand And 4) The guideline to promote academic information, including government agencies, to promote the community of folk cows to utilize more cattle workers to the agricultural sector.

Keywords: folk wisdom, management, fighting-bull sport camp

บทนำ

วัวชนนิยมเลี้ยงกันมากทางภาคใต้ ซึ่งจากการที่คนภาคใต้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เมื่อหลังฤดูเก็บเกี่ยวประมาณเดือนมีนาคม-เมษายน ชาวนาจะปล่อยโคออกมากินตามท้องทุ่งเป็นฝูงใหญ่ โคจากในหมู่บ้านมีโอกาสพบกัน ประกอบกับเป็นช่วงฤดูผสมพันธุ์โคตัวผู้จึงชนกันแย่งชิงเป็นจำฝูง เพื่อจะได้ยึดครองโคตัวเมีย ชาวบ้านจึงได้เห็นลีลาการชนของโคบางตัว

เกิดความรู้สึกพอใจ ประทับใจ และคัดเลือกไว้เป็นโคชน ซึ่งโคชนจะต้องเป็นโคตัวผู้ที่มีลักษณะดี มีอายุประมาณ 4-5 ปี ต้องมีสายพันธุ์เป็นโคชนโดยเฉพาะ ผ่านการเลี้ยงดูฟิตซ้อมร่างกายให้แข็งแรงและฝึกชนบ่อย ๆ จนกลายเป็นโคชนที่มีคุณสมบัติเด่นเฉพาะ เช่น แข็งแรง สมบูรณ์ มีไหวพริบในการชน และทรหดอดทนเป็นพิเศษ เป็นต้น โคชนมีมากที่สุดในจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง และสงขลา วัวชนกีฬาพื้นเมือง เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มนุษย์ได้คิดค้นสร้างสรรค์ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ถ่ายทอดสืบต่อกันจนเป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมกีฬา มีขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการของมนุษย์ ก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตื่นเต้นเร้าใจตามชนิด และประเภทของกีฬานั้น ๆ กีฬาจึงเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มนุษย์ได้ตั้งแต่สมัยโบราณถึงปัจจุบันว่าได้มีการเล่นกีฬาเพื่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ มาโดยตลอด นอกจากมนุษย์จะเล่นกีฬาด้วยตัวมนุษย์เองแล้ว มนุษย์ยังมีการนำสัตว์หลายชนิดมาใช้ในการเล่นกีฬา โดยเฉพาะการแข่งขัน เช่น การแข่งม้า การแข่งควาย การชนไก่ และชนแกะ การกัดปลา การชนวัว เป็นต้น มนุษย์พยายามคิดค้นกีฬาเพื่อความสนุกสนาน ตื่นเต้นเร้าใจ โดยการใช้สัตว์เป็นตัวแทนของตนไปต่อสู้กันจนเป็นที่นิยมเล่นกันทั่วไปในท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับและเล่นกันอย่างกว้างขวาง จนกลายเป็นกีฬาพื้นเมืองในปัจจุบัน (สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2552) ชนวัวเป็นกีฬาพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงมากที่สุดอย่างหนึ่งของภาคใต้ โดยการคัดเลือกเอาวัวที่มีคุณลักษณะเหมาะสมมาชนกันในสถานที่ที่กำหนดและมีกติกาชัดเจนจนถึงขั้นแพ้ชนะ การจะเป็นวัวชนนั้นต้องมีการฝึกซ้อมที่ต่อเนื่อง และต้องซ้อมชนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เริ่มตั้งแต่วัวมีอายุประมาณ 4 ปี จนกว่าจะถึงช่วงลงสนามชนวัว โดยมีผู้เลี้ยง หรือควาญวัว เป็นเหมือนหุ่นส่วนชีวิตที่ดูแลกันจนกว่าจะขาย หรือวัวตายไป (อาคม เดชทองคำ, 2543)

ซึ่งกีฬาชนวัว เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่ทำให้ความสนุกสนานตื่นเต้น และสร้างความประทับใจแก่ผู้ที่รักการต่อสู้เป็นอย่างมากการชนวัวถือว่าเป็นกีฬาที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาวภาคใต้ ที่มีสืบทอดมาเป็นเวลาช้านาน กีฬาชนวัวเป็นกีฬาพื้นเมืองของชาวภาคใต้ที่ได้รับความสนใจ และมักจะจัดขึ้นในเทศบาลต่าง ๆ เช่น งานเทศกาลสารทเดือนสิบ เป็นต้น จนถือเป็นประเพณีที่จะต้องจัดให้มีการแข่งขันชนวัวขึ้นในงานกีฬาชนวัวเป็นประเพณีอย่างหนึ่งของทางภาคใต้ ซึ่งมีเกือบทุกจังหวัดของภาคใต้การชนวัวนี้มีมานานแล้วประมาณกว่า 100 ปี มาแล้วปัจจุบันนี้มีขึ้นในหลายจังหวัด และยังมีกีฬาชนวัวกันอยู่และชาวภาคใต้ถือว่าเป็นประเพณีด้วย (วิเชียร ณ นคร, 2545)

การนำภูมิปัญญามาใช้ในการจัดการวัวชน เป็นวิถีภูมิปัญญาที่ถูกถ่ายทอดมารุ่นต่อรุ่น คือ วิธีที่จะสร้างความแข็งแกร่งให้กับวัวก่อนลงสนาม สุขภาพ อาหารการกินที่ถูกจัดเตรียมเช่น หญ้า กลัวยน้ำว่า มะพร้าว น้ำหอม หรือแม้กระทั่งน้ำดื่มของวัวถูกเตรียมมาจากนอกพื้นที่มาให้ วัวกิน ดื่มน้ำเป็นการเฉพาะ เพื่อป้องกันผู้ไม่ประสงค์ดี หรือฝ่ายตรงข้ามเข้ามาเล่นลูกไม้ อุบายไม่พึงประสงค์ บริเวณที่พักของวัวจึงถูกดูแลอย่างเข้มงวด

การพนันวัวชน ในฐานะที่เป็นกิจกรรมพนันเชิงวัฒนธรรม ชุมชนที่ปฏิสัมพันธ์กับ กิจกรรมการพนันร่วมสมัยอื่น ๆ อันเป็นปฏิบัติการของการพนัน ยุคโลกาภิวัตน์พนันวัวชนจึงตองท้าทายกับการพนันแบบใหม่ที่พัฒนาขึ้นด้วยอุปทาน และอุปสงค์การเล่นด้วยกระบวนการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อนของทุนนิยมและ เสรีนิยมใหม่ แต่วัวชนเป็นการพนันที่บ้านดำรงอยู่ด้วยการใช้ภูมิปัญญาผสมผสาน วิทยาการแบบใหม่ ไม่มีแบบแผนการเล่น การพนันแบบนี้ต้องใช้สมาธิ ตั้งใจ อดทน มีกติกามีมีเฉพาะกลุ่ม ทั้งนี้ต้องเดินทางลงสู่บ่อนหรือสนามวัวชนด้วยตนเอง เป็นการพนันที่ต้องสัมผัสแบบหน้าต่อหน้าในบ่อนวัวอันร้อนระอุ เช่นเดียวกับตองหนิงการตีตราเชิงลบ จากนักอนุรักษ์ และนักสิทธิสัตว์ที่มักจะอ้างสิทธิ์ของสัตว์ (วัว) ว่าด้วยความรุนแรงหรือทารุณสัตว์ สวณนักพนันตีความว่าวัวชนเป็นกิจกรรมบันเทิงและการอนุรักษ์สายพันธุ์วัวพื้นบ้าน การรักษาวินัยชีวิตวัฒนธรรมชุมชน เป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ต่อรองทาทาย วัฒนธรรมพนันแบบใหม่ของโลกและคานิยมการอนุรักษ์สัตว์ที่นำโดยตะวันตก (รงค์ บุญสวยขวัญ, 2561)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้สนใจในการศึกษาเรื่อง “โรงเรียนวัวชนและภูมิปัญญาการจัดการ ค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง” เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชนวิธีการจัดการ ค่ายกีฬาวัวชน และแนวทางในการส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า โดยผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ กีฬาวัวชน และภูมิปัญญา การจัดการวัวชน วิธีการจัดการค่ายวัวชน และผลการสังเคราะห์ตัวแปรจากงานวิจัยมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดนำไปสู่การวิจัยพบว่า ตัวแปรหลัก ประกอบด้วย ภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชน มี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านโครงสร้างร่างกาย 2) ด้านเชื้อสายวัวชนโดยตรง และ 3) ด้านกระบวนการฝึกฝนของวัวชน ในส่วนของวิธีการจัดการค่ายวัวชน ได้แก่ สนามมีความพร้อมสบาย มีความแข็งแรง ความปลอดภัย มีกฎกติกา มีแนวปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่การเริ่มเปรียบวัว จนถึงเสร็จสิ้นการแข่งขันโดยมีนายสนามเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด เพื่อนำไปสู่การแข่งขันทาง

การค้า และค้นหาแนวทางส่งเสริมการจัดการค้าปลีกกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้าอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการค้าปลีกกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการค้าปลีกกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง โรงเรียนวัวชนและภูมิปัญญาการจัดการค้าปลีกกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์มีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขต

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชน และวิธีการจัดการค้าปลีกกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง เพื่อการแข่งขันทางการค้า โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ที่มีหน้าที่ดูแลค้าปลีกกีฬาวัวชน และสมาชิกสนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) เจ้าของสนามกีฬา 2) กรรมการทำหน้าที่ดูแลค้าปลีกกีฬา และ 3) สมาชิกสนามกีฬา จำนวนทั้งหมด 14 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า และผู้ที่ศึกษาวิธีการจัดการค้าปลีกกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า มีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ เอกสาร ตำรางานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับวัวชน และทุติยภูมิ (Secondary Sources)

คือ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานการวิจัยหรือบทความตามเว็บไซต์

1.3 ด้านสถานที่ คือ พื้นที่ชุมชนบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านวัวชน มีหน้าที่ดูแลค่ายกีฬาวัวชน และสมาชิกสนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง มีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและครอบคลุมเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.78 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของงานวิจัย คือ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J, 1990) เท่ากับ 0.96 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ภูมิปัญญาและวิธีการจัดการวัวชน และ 3) แนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า นำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธี Content Analysis และสรุปผลโดยภาพรวม

3. การเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาภูมิปัญญาและวิธีการจัดการวัวชน และระยะที่ 3) วิเคราะห์แนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงคุณภาพด้วยสถิติคำร้อยละ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

ภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า พบว่า ภูมิหลัง และพัฒนาการของวัวชนภาคใต้ วัวชนในประเทศไทยเกิดขึ้นที่นครศรีธรรมราชในช่วงสเปนมาทำการค้าขายเรื่องวัวในอำเภอร่อนพิบูลย์ และกีฬาชนวัวทางภาคใต้ ได้มีมาตั้งแต่สมัยอดีต และมีการสืบทอดกีฬาวัวชนมาจนถึงปัจจุบัน วัวชนทางภาคใต้เป็นวัวพื้นเมือง หรือวัวชนพื้นบ้านทั่วไป และเป็นวัวที่อยู่คู่กับคนไทยมาเป็นเวลายาวนาน สมัยก่อนส่วนมากจะนิยมใช้ในการเกษตร แต่ได้มี

การเปลี่ยนแปลงมาเป็นกีฬาวัวชน สมัยก่อนนิยมนำวัวชนไปชนกันในทุ่งนา หรือพื้นที่ที่มีบริเวณกว้าง และปัจจุบันได้มีการจัดตั้งเป็นบ่อนหลวง หรือสนามชนโค ปัจจุบันที่มีกรรมการตัดสิน และมีกฎระเบียบอื่น ๆ อีกมากมาย ขั้นตอนการคัดเลือกสายพันธุ์วัวชน ต้องเป็นวัวที่มีโครงสร้างร่างกายที่แข็งแรง บึกบึน สูงใหญ่ มีลักษณะเขาใหญ่ กีบเล็บกลมไม่มีโรค ออกใหญ่ หลังหนา ลักษณะขาวัวชนต้องแข็งแรง ปลายยอดเขาตี ปลายเขาโค้งเข้าไป หรือที่เรียกว่า เขา วง เลือกวัวชนที่มีคิ้วหนา มีดวงตาเล็ก วัวชนที่มีใบหน้าสั้น มีใบหูเล็ก ขนสวยสะอาด ดุสีของวัวชนให้ตรงตามความชอบ หางสวย มีชันเชิง ความสามารถในการต่อสู้เป็นลูกผสมพ่อแม่มีเชื้อสายวัวชนแท้ ๆ มีความอดทนสูงในการต่อสู้ ขวัญต้องครบตามตำรา เล็บเท้าวัวชนต้องสะอาด สวย ถ้าวัวชนที่มีใบหน้ายาวจะไม่นิยมเลือก วัวชนที่มีลักษณะขวัญบนผิวน้ำของวัวชนที่อยู่ตรงบริเวณปลายจมูกไม่นิยมเลือกซื้อมาเป็นวัวชน และวัวชนที่มีใบหูใหญ่ก็จะไม่นิยมเลือก ในด้านลักษณะวัวชนที่ดี ประกอบด้วย 1) ลักษณะเฉพาะพันธุ์เลือกวัวชน 2) ลักษณะสีของวัวชนไม่จำกัดสี และ 3) ลักษณะขวัญที่ดีของวัวชนขวัญกลางหลังของวัวชน (ขวัญจำใจ)

ในส่วนของการเลี้ยงวัวชนก่อนตีคู่ มีขั้นตอน ได้แก่ 1) การออกกำลังกายให้แก่วัวชน มีหลายวิธีไม่ว่าจะเป็น การนำวัวชน เดิน-วิ่ง 2) การอาบน้ำวัวชน อาบน้ำให้กับวัวชนวันละ 2 ครั้ง ตอนเช้าและตอนเย็น 3) การกินหญ้า หญ้าพื้นบ้านได้ทุกชนิด เป็นหญ้าที่เขียวสด 4) การตากแดด อาบน้ำวัวชนเสร็จนำวัวชนไปตากแดด ตั้งแต่เวลา 10.00-15.00 และนำหญ้าไปให้วัวชนกิน และเมื่อวัวที่ตีคู่ชน มีขั้นตอน ได้แก่ 1) การเข้าอยู่อาศัยในโรงเรือน เลือกคอกวัวชนที่มีความสะอาด มีบริเวณกว้างไม่มีน้ำขัง มีที่อาบน้ำวัวชนให้สะดวก 2) จำนวนผู้ดูแลรักษาวัวชน ขึ้นอยู่กับเจ้าของวัวชนแต่ละตัวจะเลือกจำนวนผู้ดูแล 3) อาหารเสริม เช่น แคลเซียม วิตามิน เป็นต้น ต้มถั่วเขียว แล้วป้อนให้วัวชนกิน ให้วัวชนกินน้ำตาลกลูโคส ฉีดยาบำรุงต่าง ๆ ให้แก่วัวชนให้วัวชนกินกล้วยน้ำว้า เพื่อให้วัวชนดูสดใส ให้กินน้ำมะพร้าวเพื่อล้างสารพิษทำให้วัวชนมีแรงในการต่อสู้ และสร้างกล้ามเนื้อ และ 4) การเสริมแต่งภายนอก โดยการทาขมิ้นให้ร่างกายอบอุ่นเพื่อไม่ให้วัวเป็นหวัด ทายาตามโคนเขาวัว เพื่อไม่ให้เขาวัวมีเชื้อรา ไล่สร้อยคอสีสันสวยงามเพื่อเสริมความหล่อให้วัวชน ทาน้ำมันมะกอกเพื่อให้ขนของวัวชนแวว และเพื่อไม่ให้แมลงมาตอม และสิ่งสุดท้ายที่สำคัญ คือ การฝึกซ้อมวัวชน มีขั้นตอน ได้แก่ 1) การเลือกคู่ซ้อม เลือกตัวที่มีลักษณะโครงสร้างร่างกาย ความสูง ความยาวของลำตัวใกล้เคียงกัน ตัวเท่า ๆ อายุพอ ๆ กัน หรือไม่ห่างกันมาก ความแข็งแรงพอ ๆ กัน ความยาวของเขาวัวชนใกล้เคียงกัน 2) เลือกเวลา และสถานที่ในการซ้อมเลือกซ้อมวัวชนที่สนามชนโคหรือสนามซ้อมเพื่อให้วัวชนเกิด

ความเคยชินไม่หวาดกลัวกับสนามชนโค หรือคนมาก ๆ 3) จำนวนเวลาในการซ้อมคูการวาง หรือการซ้อม แต่ละครั้งต้องดูสภาพวู้ชนด้วยว่ามีความพร้อมในการซ้อมวู้ชนหรือไม่ ใช้เวลา ประมาณ 20-25 นาที และครั้งต่อไปจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ให้เหมาะกับสภาพร่างกายวู้ชน และ 4) การวางวู้ก่อนติดคู่ชนใช้วิธีการเลือกคูวาง การวางวู้ก่อนติดคู่ชนเพื่อให้วู้ชนมีความ แข็งแรงแข็งแกร่งมากขึ้น เวล่านำวู้ไปชนวู้ชนสามารถชนได้นาน

วิธีการจัดการค่ายกีฬาวู้ชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า พบว่า สนามชนวู้ ต้องมี ความพร้อม มีความปลอดภัย ถูกกฎหมาย เป็นลักษณะพื้นที่ที่มีบริเวณกว้าง โปรงโล่งแจ้งมี อัจฉรยไวให้คนนั่งชมกีฬาวู้ชน มีรั้วล้อมลอบที่แข็งแรงกันไว้สำหรับให้วู้ทำการชน มี กรรมการตัดสินแพ้ชนะ มีโฆษกเรียกวู้ชนเข้ามาทำการชน มีห้องน้ำไว้บริการ มีทางเข้าออก ทางเดียว มีการจำหน่ายบัตรเข้าชมสนามชนโคที่มีความสบายมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแม่ค้า มาขายของมีกรรมการกำหนดเวลาตีโพน และมีคนตรวจบัตรเข้าชม มีสถานที่จอดรถเพียงพอ มีคอกวู้ หรือโรงเรือนวู้ชนให้เช่าอยู่ใกล้กับสนามชนวู้ มีกรรมการฝ่ายเช็ดล้างวู้ชน มี เจ้าหน้าที่เปิดประตูให้วู้ชนเข้ามาทำการชน มีน้ำใช้สะดวก มีความสะอาดไม่อึดอัดไม่อบอ้าว มีกฎกติกาของทางสนาม และเคารพกติกาของทางสนาม ด้านกติกาชนวู้ มีข้อปฏิบัติ คือ การ เช็ดล้างวู้ชนก่อนทำการชนต้องให้เจ้าหน้าที่เป็นคนเช็ดล้าง ห้ามทาน้ำมัน หรือเมือกทุกชนิด ห้ามใส่เครื่องรางของขลังให้วู้ชน หรือสร้อยคอวู้ชนในวันที่ทำการชน หลังจากเช็ดล้างเสร็จ แล้ว ให้ฟังเสียงสัญญาณนกหวีดในการนำวู้ชนมาชนให้ต่อหัวกัน ห้ามโดนวู้ชนเมื่อปล่อยชน เข้ากันแล้ว ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดนวู้ที่ทำการชนกันอยู่จะปรับเป็นตัวแพ้ทันที เมื่อกรรมการ กลางตัดสินแพ้ชนะเป็นอันว่าสิ้นสุด ต้องยอมรับคำตัดสินของกรรมการ กรรมการจะถือเงินเดิม พันไว้ โดยจะให้แก่ผู้ชนะ หรือแบ่งคืนให้กับคู่ที่เสมอกัน ห้ามพกอาวุธเข้ามาในสนามชนโค ห้าม เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ในด้านระเบียบวิธีในการชนวู้ มีข้อปฏิบัติ คือ ต้องปฏิบัติตามกติกา ของทางสนามทุกอย่าง กรรมการกลางตัดสินเป็นที่สิ้นสุด เวลาเรียกวู้ชนเข้าสนามไปชน ต้อง นำวู้เข้าไปชนตามลำดับของโปรแกรมการชน เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลาของคู่อื่น การล้างทำ ความสะอาดวู้โดยเจ้าหน้าที่ของทางสนามเมื่อนำวู้เข้ามาชน สามารถเข้าพร้อมวู้ชนได้ 10 คน เมื่อเข้ามาในสนามให้อยู่ฝ่ายละ 7 คน อีก 3 คน จำเป็นต้องขึ้นจากสนามทางสนามจะทำ ขอบเขตในการดูวู้ชนไว้ให้ถ้าฝ่ายไหนไม่นำวู้มาชนตามวัน เวลา ที่กำหนด ฝ่ายนั้นจะต้องเสีย ค่าปรับให้กับอีกฝ่ายหนึ่งตามที่ได้สัญญากันไว้มาก่อน ห้ามใส่สร้อยคอให้วู้ ในขณะที่กำลัง นำมาชนกันห้ามใส่ปกเขาให้กับวู้ชนในขณะที่จะทำการห้ามทาน้ำมันทั้งสิ้น ถ้าวู้ชนตัวใดทา

จะไม่มีกรชนเกิดขึ้นห้ามเจ้าของวัวเข้าใกล้วัวในขณะที่วัวกำลังชนกันอยู่ ถ้าฝ่ายไหนโดนวัวจะปรับให้วัวชนตัวนั้นเป็นฝ่ายแพ้ทันทีการพนันโคนเขาเมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะพนันโคนเขาจะต้องให้อีกฝ่ายมาดูตอนที่กำลังพนันโคนเขา ต้องเสียค่าผ่านประตูตามที่สนามกำหนด ห้ามเจ้าของวัวชนพกพาอาวุธเข้าไปในสนาม เมื่อนำวัวเข้าไปในสนามแล้วเจ้าของวัวจะต้องนำเงินเดิมพันไปให้กรรมการก่อนที่ทำการ ถ้าวัวชนฝ่ายไหนต่อเขา ต้องทำตามสัญญาที่ลงลายลักษณ์อักษรไว้และด้านความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับกีฬาวัวชน เชื่อว่า การให้วัวชนกินน้ำมนต์มีความเชื่อกันว่าวัวชนจะศึกเหิม มีแรงในการต่อสู้ ดูศึกก่อนนำวัวชนเดินเข้าไปในสนามชนโค เลือกทิศที่ดีเพื่อเป็นสิริมงคลแก่วัวชน ดูวันชนว่าถ้านำวัวชนไปชนในวันนั้นจะชนะ หรือไม่ ประสพการณ์ชนชนะหลาย ๆ ครั้ง ถ้าชนหัวที่สามชนะหลังจากนี้จะชนะอยู่เรื่อย ๆ ขึ้นอยู่กับสภาพวัวชนด้วย ประพรมน้ำมนต์ที่หัววัวชนเพื่อเป็นสิริมงคลให้วัวชนมีแรงในการชน ถ้าวัวชนนอนหลังหลังให้คอกเป็นรางวัลชนแพ้ ถ้าวัวไม่เดินเข้าบ่อนวัว หรือสนามชนโค มีรางวัลชนแพ้ ดูวันก่อนนำวัวชนไปอยู่คอกวัว ไม่นิยมเลือกคอกวัว หรือโรงเรือนวัวชนที่ประตูหันไปทางทิศตะวันตก เพราะว่าถ้านำวัวชนไปอยู่แล้วจะไม่ชนะตามความเชื่อคนโบราณ ปลุกเสกขมิ้นแล้วทาให้วัวชนในวันที่วัวทำการชน เพื่อไม่ให้คู่ต่อสู้แทงเข้า การบนบานกับเจ้าที่คอกวัวว่าให้วัวชนที่มาพักที่คอกวัวให้ชนะ ให้วัวชนกินหญ้าสามคำก่อนเข้าสนามชนโค เพื่อให้วัวแรงดีเป็นสิริมงคลกับวัวที่ชนปลุกเสกกล้วยทาให้วัวชนเพื่อที่จะทำให้คู่ต่อสู้แทงไม่เข้า และดับกลิ่นสาบคอกถ้าเป็นวัวที่แก่กว่าห้ามเอาต้นเสม็ดเข้าคอกวัวคนโบราณเขาถือว่าวัวชนจะชนแพ้ เมื่อถึงวันที่วัวจะชน ห้ามให้คนหรือใคร ๆ นอนที่คอกวัวในวันวัวชน คนที่เลี้ยงวัวชนถ้าคนใดขายวัวชนในบ่อนวัวจะทำให้การเลี้ยงวัวชน ในครั้งต่อไปไม่ราบรื่นเจริญก้าวหน้าไม่ประสบความสำเร็จการดูฤกษ์ยามก่อนนำวัวชนเดินออกจากคอกวัวแล้วนำไปสนามชนโค ถังน้ำที่นำไปไว้เช็ดล้างวัวชนก่อนทำการชนจะไม่วางตั้งกับพื้นดินถ้าวันนอนเคี้ยวเอื้องในวันที่วัวจะชนมีกลางว่าชนะ

แนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) ส่งเสริมข้อจำกัดด้านกฎหมาย โดยนักกีฬาชนวัวเมื่อเข้ามาয়สนามชนโคต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางสนามชนโคอย่างเคร่งครัด เช่น ไม่ก่อความวุ่นวายในสนามชนโคห้ามนำอาวุธเข้ามาในสนามชนโค ควรปฏิบัติทุกคนเน้นการตรวจอย่างละเอียด และไม่เลือกปฏิบัติเฉพาะคนใดคนหนึ่ง อยากให้มีความเท่าเทียมกันทุกคน ไม่ใช่พอมือตำแหน่งทางการเมืองกลับไม่ค้นอาวุธเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ห้ามเข้า อยากให้ออก พรบ. กฎหมาย ให้ผู้ที่เลี้ยงวัวทุกคนไม่ว่าจะเป็นวัวพื้นเมือง หรือวัวชนต้องฉีดยาป้องกันโรคทุกปีเพื่อป้องกันโรคระบาดในวัวชน

ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายแต่ไม่ใช่เลี้ยงไว้เพื่อการพนัน หรืออาจจะจัดตั้งชมรมการเลี้ยงวัวชนเพื่อความสวยงาม และกฎหมายการพนันต้องศักดิ์สิทธิ์ ต้องเคารพกฎหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อห้ามต่าง ๆ ของสนามชนโค ทางเจ้าของสนามชนโคต้องนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

2) ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว มีการส่งเสริมด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสนามชนโครวมถึงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์ เฟสบุ๊ค เพื่อช่วยโปรโมท ชักชวนให้คนหันมาสนใจกีฬาวัวชนและดึงดูดให้คนเข้ามาชมกีฬาวัวชนมากขึ้น และเมื่อมีคนนอกพื้นที่ได้เข้ามาเที่ยวชมสนามชนโคส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนได้มีรายได้เพิ่มขึ้น เช่น ตลาดน้ำบ้านปากพล ชาวบ้านคนในชุมชนที่เลี้ยงวัวชนก็มีส่วนช่วยส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวโดยเป็นส่วนช่วยสนับสนุนนำวัวมาชนที่สนามชนโคบ้านปากพล เพื่อให้มีวัวชนหลายคู่ และดึงดูดคนต่างพื้นที่ให้เข้ามาเที่ยวชมกีฬาวัวชน และทางเกษตรอำเภอได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัวพันธุ์ไทย ฝึกหัดวัวไว้ใช้งานเพื่อการเกษตร เช่น การก่อตั้งเป็นกลุ่มชมรมอนุรักษ์วัวพันธุ์ไทย หรือสายพันธุ์วัวชนที่โด่งดังเอาไว้ จะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวดึงดูดให้คนที่รักวัวชน ชอบเลี้ยงวัวเข้ามาชมศึกษา

3) ส่งเสริมด้านการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์พัฒนากีฬาวัวชน มีการตั้งชมรมกลุ่มอนุรักษ์โคพื้นเมืองปักษ์ใต้ โดยการชักชวนพรรคพวกเพื่อนคนเลี้ยงวัวชนร่วมกันจัดตั้ง เพื่อเป็นการอนุรักษ์พันธุ์วัวชนที่มีการชนเก่งประวัติการชนที่ดี และช่วยสืบทอดให้กีฬาวัวชนยังคงอยู่มีการจัดตั้งเป็นค่ายโคต่าง ๆ เลี้ยงไว้เพื่อการอนุรักษ์พันธุ์วัวไม่ใช่เลี้ยงไว้เพื่อการพนัน เช่น การตั้งกลุ่มเลี้ยงวัวพื้นบ้านไว้เพื่อจำหน่าย และการตั้งกลุ่มเลี้ยงวัวพื้นบ้านไว้สำหรับใช้ในทางการเกษตรไว้ใช้ทำไร่ไถนา และ

4) ส่งเสริมด้านข้อมูลทางด้านวิชาการ มีหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาดูแลชาวบ้านในชุมชนที่เลี้ยงวัวพื้นบ้านให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการดูแลวัว ต้องมีการฉีดวัคซีนให้วัวชนเมื่อเกิดโรคระบาดติดต่อ เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาด เช่น โรคทำเปื่อยปากเปื่อยของวัวชนส่งเสริมการเลี้ยงวัวพื้นบ้านเพื่อการอนุรักษ์เพื่อใช้งานเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตรให้เป็นวิทยาทานวิถีชีวิตการเลี้ยงวัวชนของคนใต้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อถึงภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชน ไม่ว่าจะป็นขั้นตอนในการเลือกซื้อวัวชนที่มีลักษณะอย่างไร ให้ความรู้เกี่ยวกับกีฬาวัวชน และการตลาดแก่คนที่เข้ามาสอบถามเพื่อที่จะไปเลี้ยงวัวชน หรือจัดตั้งเป็นค่ายโค และให้ความรู้คำแนะนำแก่เด็ก และเยาวชนที่รัก และชอบกีฬาวัวชน และที่คิดจะเลี้ยงวัวชนเป็นอาชีพ

อภิปรายผล

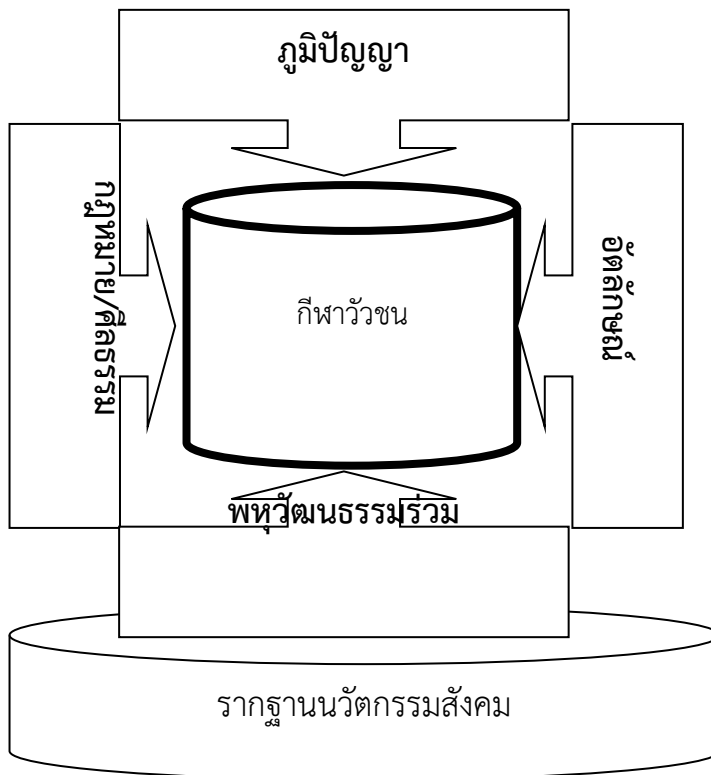
จากผลการศึกษาเรื่อง โรงเรียนวัวชนและภูมิปัญญาการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษา สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง พบประเด็นสำคัญ คือ ภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชน การจัดการค่ายกีฬาวัวชน และแนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชน ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ ไพศาล รุ่งธงชัย และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการเลี้ยงวัวด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านนาเปอะ ตำบลชาติตระการ อำเภอลำปาง จังหวัดพิจิตร (ไพศาล รุ่งธงชัย และคณะ, 2548) ผลการวิจัยพบว่า บ้านนาเปอะมีการเลี้ยงวัวด้วยภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ได้สืบทอดกันมาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน ด้วยการอาศัยธรรมชาติป่า เขา เป็นสถานที่ที่ปล่อยให้วัวใช้เป็นแหล่งหากิน หลับนอน และดำรงชีวิตอยู่ประมาณ 8 เดือน ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นฤดูฝนจนถึงช่วงเริ่มต้นของฤดูหนาว ซึ่งบนเขาจะเริ่มแล้งชาวบ้านจึงต้องนำวัวกลับมาเลี้ยงในพื้นที่ราบของหมู่บ้าน ประมาณ 4 เดือน เจ้าของวัวจะเดินทางขึ้นเขาไปดูวัวของตนเองประมาณ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยนำเกลือขึ้นไปให้วัวกินทุกครั้ง ชาวบ้านนาเปอะจะมีความผูกพันกับวัวทุกตัวที่เขาคือเจ้าของ โดยสังเกตได้จากการที่เจ้าของวัวเดินทางขึ้นเขาไปดูวัวเมื่อไปถึงบริเวณที่ปล่อยวัวไว้และตะโกนร้องเรียกไม่ก็คำวัวทุกตัวในฝูงเมื่อได้ยินเสียงเจ้าของก็จะกระโจนลัดเลาะเขามาหาเจ้าของทันทีหรือเวลาที่วัวเป็นแผลที่เกิดจากกิ่งไม้บาดเจ้าของ วัวก็จะอยู่เฝ้าเพื่อรักษาอย่างใกล้ชิดจนกว่าแผลจะหาย อาหารที่วัวชอบกิน ได้แก่ ใบไม้ หน่อไม้ และลูกไม้ทุกชนิด เป็นต้น

การจัดการค่ายกีฬาวัวชน ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ อาคม เดชทองคำ ได้ศึกษาเรื่อง หัวเขือวัวชน (อาคม เดชทองคำ, 2543) ผลการวิจัยพบว่า การชนวัวในปัจจุบันกลายเป็นธุรกิจการพนัน มีกระบวนการจัดการที่เป็นระบบ มีการเตรียมการ และมีการแบ่งงานกันทำ โดยมีเป้าหมายคือเพื่อดึงดูดให้ผู้คนเดินทางมาชม การบริหารจัดการธุรกิจการพนันวัวชน จึงเป็นการผสมผสานกันระหว่างทักษะทางสังคม และทักษะการบริหารธุรกิจ คือ ต้องบริหารความเชื่อมั่น และความไว้วางใจของเจ้าของวัว และนักพนัน ขณะเดียวกันก็มีเป้าหมายที่ผลกำไร การบริหารจัดการบ่อนชนวัว มีการแบ่งงานกันทำหลายฝ่ายโดยต้องใช้คนที่เหมาะสมกับงาน ต้องร่วมกันจัดการและต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

แนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัยรุ่น ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ สุพิชฌาย์ รัตนะ ได้ศึกษาเรื่อง ยุกระดับ "ชนวีว" กีฬาพื้นบ้าน เพื่อการท่องเที่ยว (สุพิชฌาย์ รัตนะ, 2547) ผลการวิจัยพบว่า การเลี้ยงวัยรุ่นในพื้นที่ภาคใต้เป็นวิถีดั้งเดิมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของคนปักษ์ใต้ ที่มักจะนำวัยรุ่นมาชนกันเพื่อความบันเทิงระดับชุมชน แต่ปัจจุบันกระแสความนิยมในกีฬาประเภทนี้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวจากมาเลเซีย และสิงคโปร์ล่าสุด จึงมีการลงทุนสร้างสนามชนวีวที่มีมาตรฐานสากลเทียบเท่าต่างประเทศ เพื่อหวังต่อยอดด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมพบว่า สนามแห่งนี้ได้พัฒนา และยกระดับสนามวัยรุ่นท้องถิ่นที่เปิดตามอัตภาพให้เป็นสนามเพื่อการท่องเที่ยวจุดนี้เองทำให้ผู้ที่ชื่นชอบกีฬาชนวีว รวมถึงนักท่องเที่ยวประทับใจ

องค์ความรู้ใหม่

จากองค์ความรู้สรุปได้ว่า ภูมิหลัง และพัฒนาการของวัยรุ่นภาคใต้ เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาวปักษ์ใต้ วัยชนมีที่มาจากวิถีที่เลี้ยงไว้ใช้งานตามธรรมชาติการ

เลี้ยงดูโดยอาศัยภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ วัวชนในปัจจุบันถูกคัดเลือกมาจากสายพันธุ์วัวชนโดยเฉพาะเป็นวัวชนที่มีสายเลือดมาจากพ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์สายวัวชน กลุ่มคนที่น่าวัวมาชนนั้นต้องรักษาภูมิตก้า มีจรรยาบรรณ ศีลธรรม และความเชื่อที่ถูกบ่มเพาะมา จนกลายเป็นค่านิยมที่ทำต่อ ๆ กันมา ทั้งนี้ สิ่งที่เชื่อมโยงกับมาระหวาคัน วัว วิถีชีวิต และอาชีพ จึงสามารถสะท้อนในมิติที่เป็นรากฐานของนวัตกรรมสังคมอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับปัจจุบันที่นำเทคโนโลยีมาช่วยให้การจัดการของวัวชนสะดวกและง่ายต่อการเลี้ยงมากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า 2) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์มีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ที่มีหน้าที่ดูแลค่ายกีฬาวัวชน และสมาชิกสนามกีฬาชนโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) เจ้าของสนามกีฬา 2) กรรมการทำหน้าที่ดูแลค่ายกีฬา และ 3) สมาชิกสนามกีฬา ซึ่งทั้งหมดเป็นเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า และผู้ที่ศึกษาวิธีการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า มีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชน มี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านโครงสร้างร่างกาย ได้แก่ การคัดเลือกวัวชน 2) ด้านเชื้อสายวัวชนโดยตรง และ 3) กระบวนการฝึกฝนของวัวชน ซึ่งวิธีการจัดการค่ายวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า คือ สนามกีฬาชนโคบ้านปากพล สนามมีความพร้อม สบาย มีความแข็งแรง ความปลอดภัยมีภูมิตก้า มีแนวปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่การเริ่มเปรียบวัว จนถึงเสร็จสิ้นการชนโดยมีนายสนามเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด และแนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า มี 4 ข้อ ประกอบด้วย 1) แนวทางส่งเสริมข้อจำกัดด้านกฎหมาย ได้แก่ นักกีฬาชนวัวต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางสนามชนโคอย่างเคร่งครัด 2) แนวทางส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การส่งเสริมด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสนามชนโค และแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง 3) แนวทางส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์พัฒนากีฬาวัวชน ได้แก่ การจัดตั้งเป็นชมรมกลุ่มอนุรักษ์โคพื้นเมืองปักษ์ใต้ และตั้งเป็นค่ายโคต่าง ๆ และ 4) แนวทางส่งเสริมด้านข้อมูลทางด้าน

วิชาการ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมภาคชุมชนเลี้ยงวัวพื้นบ้านเพื่อใช้ประโยชน์แรงงาน วัวกับภาคการเกษตรมากขึ้น ในด้านการอภิปรายผล ภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชน การจัดการ ค่ายกีฬาวัวชน และแนวทางส่งเสริมการจัดการค่ายกีฬาวัวชน จากการศึกษาข้อมูลไม่พบ งานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยสรุปโดยรวมว่า วัวชนที่นำมาเลี้ยงนั้นจะพิจารณาถึงลักษณะหลายอย่างเป็นที่รู้จักกัน เช่น คุณลักษณะของขวัญ สี เขา นอก หู เพลงชน ฯลฯ ซึ่งผู้เป็นเจ้าของวัวจะเลี้ยงดูวัวชนอย่างดีและตั้งชื่อวัวชนตัวเก่ง ตามลักษณะหรือความสามารถ สนามชนวัวจะใช้ลานกว้าง ๆ หรือสนามเป็นสถานที่ชน ต่อมา เมื่อมีการจัดทำสนามบ่อนชนวัวถาวรขึ้น มีรั้วกัน มีปะรำสำหรับกรรมการ ใช้ตะโพน เป็น สัญลักษณ์สำหรับการชนวัวในสนาม มีนายสนามซึ่งเจ้าของวัวรู้จักมักคุ้นและเชื่อถือเป็นคนกลางในการชนวัวมีการพนันขันต่อกันเป็นธรรมดา วัวคู่ชนที่เข้าต่อหัวถือเป็นการเข้าสู่การตัดสิน แพ้ - ชนะ จนกว่าวัวตัวใดตัวหนึ่งวิ่งหนี หมดลีลาของการต่อสู้ก็ถือเป็นฝ่ายแพ้

ข้อเสนอแนะการดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) ควรมีการจัดสวัสดิการให้แก่คนที่นำวัวมา ชนเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นการดึงดูดให้คนนำวัวมาชนมากขึ้น ควรปรับปรุงที่นั่งไว้สำหรับชนวัวให้ มากขึ้นเพียงพอต่อผู้เข้าชม ควรมีการส่งเสริมในเรื่องการแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์หญ้าให้แก่คนที่ เลี้ยงวัวชน ควรมีการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของการปฐมพยาบาลให้แก่คนที่เลี้ยงวัวชน และ ควรมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการเลี้ยงวัวชนเพื่อให้มีการสืบทอดแก่รุ่นลูกหลานสืบต่อไป 2) ควรจัดให้มีการจัดกลุ่มเลี้ยงวัวชนภายในชุมชนเพื่ออนุรักษ์พันธุ์วัวชน และสนับสนุนให้ เยาวชนมีอาชีพเสริมสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตัวเองโดยการทำแปลงหญ้าขาย หรือว่ารับจ้าง เลี้ยงวัวชน และ 3) ควรมีหน่วยงานภาครัฐมาให้ความรู้ในเรื่องการฉีควัคซีนแก่คนที่เลี้ยงวัวชน ภายในชุมชน เป็นประจำทุกปี และควรจัดให้มีหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้ในการเลี้ยงวัว

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ไพศาล ธีรวงษ์ และคณะ. (2548). *การศึกษาแนวทางการเลี้ยงวัวด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อ สร้างเศรษฐกิจชุมชนบ้านนาเปอะ ตำบลชาติตระการ อำเภอชาติตระการ จังหวัด พิษณุโลก*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2561). การเมืองของการพนันวัวชนภาคใต้. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 3(3), 241-266.

- วิเชียร ฦ นคร. (2545). *มรดกวัฒนธรรมทักษิณ*. นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏ นครศรีธรรมราช.
- สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2552). วัวชนคนปักษ์ใต้. *วารสารทักษิณ*, 1(2), 68-81.
- สุพิชฌาย์ รัตน์ะ. (2547). *ยกระดับ "ชนวัว" กีฬาพื้นบ้าน เพื่อการท่องเที่ยว*. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2560 จาก <http://www.nationtv.tv/main/content/378414282/>
- อาคม เดชทองคำ. (2543). *หัวเขือกวัวชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. New York: Harper Collins Publishers.